

COMPASSIE IN ACTIE

Inclusieve gemeenschappen bouwen

**Leefgemeenschappen
bouwen**

Leefgemeenschappen bouwen

Overzicht:

In dit hoofdstuk zullen jongeren de dimensies van de leefgemeenschap definiëren, cultureel bewustzijn opbouwen en het geweld en de vrede verkennen die leerlingen in hun leven ervaren. Ze zullen ook horen over het leven en werk van Rigoberta Menchú Tum uit Guatemala, die in 1992 de Nobelprijs voor de vrede ontving voor haar werk over de rechten van inheemse volkeren in Midden-Amerika.

Doelen VMBO-BB/KB:

1. Leerlingen kennen de definitie van: leefgemeenschap – cultureel bewustzijn – geweld en vrede – inheemse volkeren.
2. Leerlingen kunnen voorbeelden benoemen van leefgemeenschappen en basisbehoeften die gedrag kunnen verklaren.
3. Leerlingen kunnen woorden benoemen die te maken hebben met cultuur.
4. Leerlingen kunnen in eigen woorden beschrijven wat er in het leven van Rigoberta gebeurd is waardoor ze een mensenrechten-activiste is geworden.

Doelen VMBO-GT/HAVO:

1. Leerlingen kennen de definitie van de woorden; Leefgemeenschap – cultureel bewustzijn – haatmisdrijven – inheemse volkeren - gemeenschapscohesie.
2. Leerlingen kunnen woorden benoemen die gekoppeld zijn aan de bij 1 genoemde definities en toelichten aan de hand van een voorbeeld.
3. Leerlingen kunnen in eigen woorden beschrijven waarom Rigoberta bij jongeren erop aandringt zich specifiek te richten op racisme en haat.

Doelen VWO:

1. Leerlingen kennen de definitie van de woorden; Leefgemeenschap – cultureel bewustzijn – haatmisdrijven – inheemse volkeren - gemeenschapscohesie.
2. Leerlingen kunnen woorden benoemen die gekoppeld zijn aan de bij 1 genoemde definities, het verband aangeven tussen deze woorden en deze toepassen in een andere context.
3. Leerlingen kunnen in eigen woorden beschrijven waarom Rigoberta bij jongeren erop aandringt zich specifiek te richten op racisme en haat en kunnen aangeven waarom haar boodschap heden ten dagen ook nog zeer actueel is.

Opener: Groepsgesprek of 'gemeenschap'

10
minuten

- Stap 1:** Laat de groep twee rijen vormen, met de gezichten naar elkaar toe. Laat ze de hand schudden met iemand die tegenover hen staat, om ervoor te zorgen dat iedereen een gesprekspartner heeft. Bij een oneven aantal kan de docent meedoen.
- Stap 2:** Stel de vraag: **"Wat betekent gemeenschap voor jou?"**
Geef de personen in de ene rij 1 minuut om te reageren, wissel daarna en laat de andere gesprekspartners 1 minuut delen.
- Stap 3:** Draai de rij, zodat personen met een nieuw iemand delen. Laat één rij drie mensen naar beneden schuiven (degenen vooraan de rij komen aan het einde van de rij). Stel de vraag: **"Tot welke groepen in de samenleving (ook wel: leefgemeenschappen) behoort jij?"** (bijv.: familie, school, team, geloof, online groep).
Geef de personen in de ene rij 1 minuut om te reageren, wissel daarna en laat de andere gesprekspartners 1 minuut delen.
- Stap 4:** Draai de rij opnieuw en vraag: **"Welke van de gemeenschappen waartoe je behoort, heeft de meeste invloed op je en waarom?"**

Nabespreken

- Wat heb je geleerd van je gesprekspartners? (Laat sommige koppels delen wat ze besproken hebben)
- Waarom zijn gemeenschappen belangrijk?
- Wat zijn enkele van de positieve en negatieve invloeden van de gemeenschappen waartoe je behoort?

Team Work: Onze leefgemeenschap veranderen

20
minuten

Benodigd materiaal:
Grondzeil, deken of laken,
circa 1,5 x 2m

Stap 1: Leg het zeil uitgespreid in het midden van de ruimte.

Stap 2: Laat de groep hierover brainstormen:

- Wat zijn de verschillende groepen op onze school of in onze leefgemeenschap (sociaal, etnisch, etc.)?
- Voorbeelden van wanneer je gezien hebt dat mensen oneerlijk of slecht werden behandeld in onze school of gemeenschap.
- Wanneer heb je iemand zien opkomen voor een andere persoon of groep?

Stap 3: Nodig jonge mensen uit om naar voren te komen en op het zeil te gaan staan. Er moet voldoende ruimte op het zeil zijn zodat ze kunnen staan zonder iemand anders aan te raken (gebruik indien nodig 8-10 vrijwilligers van de groep en de anderen kunnen coaches zijn om degenen die op het zeil zijn te begeleiden).

"Jullie gaan als groep samenwerken om het zeil om te keren zonder er vanaf te stappen. Deze kant van het zeil vertegenwoordigt de onrechtvaardigheden die we in onze school / leefgemeenschap hebben gezien en we "draaien een nieuw blad om" door het zeil om te draaien. De enige regel is dat geen enkel lichaamsdeel iets buiten het zeil mag aanraken. Je mag geen vloer, stoelen, bureau's etc. aanraken."

Nabespreken

- Wat hebben we geleerd over samenwerken door deze activiteit te doen?
- Hoe was het doen van deze activiteit vergelijkbaar met wat we moeten doen om "onze gemeenschap te veranderen" en het een veiliger en rechtvaardiger plek te maken?

(Bijv: het is moeilijk, er is voor nodig dat iedereen actief meedoet en je moet creatief zijn).

Vrede & Geweld in onze leefgemeenschap

15
minuten

“Ik ga zo een uitspraak voorlezen, en ik wil je vragen op te staan als je dit zelf ervaren hebt. Het is een stille activiteit, dus spreek alsjeblieft niet totdat we helemaal klaar zijn. Onthoud ook dat vertrouwen belangrijk is, dus deel de persoonlijke ervaringen van andere mensen niet buiten deze groep zonder hun toestemming.”

“Je staat op als...”

- Je het gevoel had dat het niet altijd veilig was in de omgeving van jouw scholen.
- Je veranderingen hebt aangebracht in je dagelijkse leven (andere vrienden, bepaalde parken en speeltuinen vermijden, of routes naar huis veranderen) om geweld te vermijden.
- Iemand jou persoonlijk heeft bedreigd in de afgelopen drie jaar.
- Iemand die je kent is thuisgebleven van school uit angst voor geweld.
- Iemand jou een seksueel expliciete tekst of bericht heeft gestuurd dat pijnlijk was of waardoor je je ongemakkelijk voelde.
- Jij of een vriend bent/is bedreigd vanwege ras, nationaliteit of seksualiteit.
- Iemand die je persoonlijk kent, bevond zich in een situatie waarin een mes of pistool op een bedreigende manier werd gebruikt.
- Iemand die je persoonlijk kent, heeft het over zelfmoord gehad of geprobeerd zelfmoord te plegen.

Nabespreken

- Wat heb je gemerkt aan ons patroon van opstaan? Wat zegt dit je over geweld in je samenleving?
- Wat zegt dit je over je eigen leven?
- Hoe denk je dat jongeren in andere delen van jouw land of andere delen van de wereld op deze uitspraken zouden reageren?

Herhaal nu de activiteit met behulp van de volgende aanwijzingen:

“Sta op als...”

- Je jezelf veilig hebt gevoeld in de buurt van je scholen.
- Je de afgelopen maand voor iemand opgekomen bent.
- Er een volwassene is (leraar, ouder, familielid) die om je geeft.
- Je naar school gaat of bent afgestudeerd van school.
- Je toegang hebt tot voedsel en je genoeg te eten hebt.
- Iemand de afgelopen week iets leuks voor je heeft gedaan.
- Je deel uitmaakt van een online-gemeenschap die ondersteunend is.
- Je een plek hebt waar je naartoe kunt gaan in je leefgemeenschap die veilig aanvoelt.
- Je minstens één groep hebt waartoe je behoort waar mensen je steunen.

Nabespreken

- Wat heb je gemerkt aan je groepspatroon van opstaan? Wat zegt dit je over je gemeenschap?
- Hoe denk je dat jongeren in andere delen van ons land of andere delen van de wereld op deze uitspraken zouden reageren?
- Wat zegt deze activiteit je over de relatie tussen vrede en geweld in je leven?

Gebruiken & Culturen

(Hand-out - werblad 1)

20
minuten

"Cultuur kan soms moeilijk te definiëren zijn. Onze tradities, gewoonten en waarden bepalen mede onze cultuur. Neem een paar minuten de tijd om je antwoorden op de volgende vragen op te schrijven."

- Woorden die je gebruikt om te begroeten: a) ouders, b) grootouders of andere familieleden, c) gezagsdragers en d) vrienden.
- Vakanties, speciale verjaardagen en evenementen die je viert.
- De gewoonten die je volgt voor deze vakanties en speciale evenementen zoals de specifieke activiteiten, muziek, eten, gebeden of rituelen.
- Waarden of overtuigingen die je sinds je kindertijd hebt geleerd.

Laat jongeren hun lijsten met elkaar vergelijken en nadenken over de overeenkomsten en verschillen.

Nabespreken

- Wat vertellen je gebruiken je over je cultuur?
- Waar heb je de meeste van je gebruiken geleerd?
- Hoe lang zijn deze gebruiken al in je familie? Zijn er veranderingen?
- Heeft iemand ooit gelachen om je gebruiken? Hoe voelde je je?
- Heeft iemand je ooit verteld dat je gebruiken stom waren? Hoe voelde je je?
- Heeft iemand je laten stoppen met één van je gebruiken?
- Na het horen van de gebruiken van je klasgenoten, wat was iets nieuws dat je geleerd hebt?

Cultuur verkennen & vieren

20
minuten
+ extra
activiteiten

Het begrijpen en waarderen van verschillen legt een sterke basis voor het creëren van inclusieve gemeenschappen. Hier zijn een paar ideeën om de culturen van jouw school en leefgemeenschap te verkennen en te vieren.

Breng & deel: Laat de jongeren thuis hun favoriete maaltijden opschrijven. Ga vervolgens in discussie over de recepten en de oorsprong van deze maaltijden. Organiseer vervolgens als groep een cultureel buffet waarbij iedereen een van zijn favoriete gerechten van thuis meebrengt. Een andere optie is om je groep verschillende restaurants in jouw leefgemeenschap te laten bezoeken die een aantal van deze gerechten serveren.

Muziekfeest: Deel op in kleine groepjes en bespreek de muziek waarvan iedereen denkt dat deze een indicatie is van zijn of haar eigen cultuur. Schrijf voorbeelden op van de muziek die de individuele culturen vertegenwoordigt. Organiseer als groep een cultureel muziekfeest waarbij elke deelnemer één lied inbrengt dat zijn cultuur vertegenwoordigt en dat hij/zij met de groep wil delen.

Collage/muurschildering: Deel op in groepen van 3-4 personen en elke groep maakt een collage van de culturen van de groepsleden op papier of elektronisch (PowerPoint, enz.). Laat de groep hun posters delen en combineer ze vervolgens tot een groepscultuur-wandschildering voor hun school of gemeenschap.

Keuzes: Onze motivaties verkennen

(Hand-out - werblad 2)

30
minuten

Wij zijn gemotiveerd om behoeftes te vervullen

Dr. William Glasser was een psychiater die ervan overtuigd was, dat menselijk gedrag te verklaren is door de wens vijf basisbehoeftes te vervullen: overleven, liefde en saamhorigheid, macht, vrijheid en plezier. Volgens Glasser is de belangrijkste behoefte liefde en saamhorigheid, aangezien wij door verbonden te zijn met degenen waar wij om geven worden voorzien in onze basisbehoeftes. Hij noemt dit de keuzetheorie. Keuzetheorie schept een verkenningskader waarom mensen negatief gedrag vertonen.

Glasser benoemt de volgende vijf basisbehoeftes:

- **Overleven:** Veiligheid en voortplanting, eten, kleding, huisvesting (voor jezelf en je familie).
- **Saamhorigheid & liefde:** Je gewaardeerd voelen en weten dat je onderdeel uitmaakt van een hechte groep mensen.
- **Macht:** Een mogelijkheid hebben om te krijgen wat je wilt. Dit kan zorgzaam of egoïstisch zijn, maar kan ook betekenen dat je macht over jezelf en/of macht over anderen wilt hebben.
- **Vrijheid:** De mogelijkheid hebben om keuzes te maken die je controle over je leven geven.
- **Plezier:** Van activiteiten of het leven op zich genieten.

Kijk naar de volgende scenario's en brainstorm over hoe dit gedrag vanuit elke basisbehoefte verklaard kan worden:

1. Een leerling stuurt een gemeen bericht naar een ander.

Hoe zou dit kunnen hebben geholpen om in zijn/haar behoefte tot overleven, saamhorigheid en liefde, macht, vrijheid en plezier te voorzien?

2. Een leerling pest herhaaldelijk een ander door racistische taal in aanwezigheid van andere leerlingen te gebruiken.

Hoe zou dit kunnen hebben geholpen om in zijn/haar behoefte tot overleven, saamhorigheid en liefde, macht, vrijheid en plezier te voorzien?

3. Een jongere komt op voor iemand die een andere taal spreekt.

Hoe zou dit kunnen hebben geholpen om de behoefte tot overleven, saamhorigheid en liefde, macht, vrijheid en plezier te voorzien?

Nabespreken

- Ben jij het eens met Glassers vijf basisbehoeftes? Beredeneer je antwoorden.
- Zou je iets aan de lijst willen toevoegen of verwijderen? Zo ja, wat?
- Wat gebeurt er als mensen niet het gevoel hebben dat in hun basisbehoeftes wordt voorzien?
- Wat gebeurt er met mensen als dit wel het geval is?
- Wat zegt dit over de mogelijke oorzaken van vooroordelen en discriminatie?

Gemeenschapscohesie

15
minuten

“Gemeenschapscohesie” wordt gedefinieerd als een collectief commitment een samenleving tot stand te brengen waarin alle leden van de leefgemeenschap een gezamenlijke visie en gevoel van verbondenheid hebben; een samenleving waarin de diversiteit van de achtergronden en omstandigheden van de mensen gewaardeerd wordt; een samenleving waarin iedereen vergelijkbare levenskansen heeft; en een samenleving met sterke en positieve relaties, die zich verder ontwikkelen op het werk, op scholen en in de leefgemeenschap in het algemeen.⁽¹⁷⁾

Gemeenschapscohesie blijkt een factor te zijn in...

1. De economische welvaart (banen, enz.)
2. De kwaliteit van leven zoals aangegeven door de leden van de gemeenschap
3. Criminaliteitscijfers
4. De algemene vitaliteit (levenskracht, actieve deelname aan het maatschappelijke leven)

Nabespreken

- Hoe staat het met de cohesie in jouw schoolgemeenschap? Voelen de meeste leerlingen op jouw school zich welkom, gewaardeerd en met gelijke kansen? Hoe kan je erachter komen?

¹⁷⁾ <https://www.gov.uk/government/publications/young-people-and-community-cohesion-analysis-from-the-longitudinal-study-of-young-people-in-england-lsype>

Haatmisdrijven en Gemeenschapscohesie

15
minuten

Haatmisdaden worden gedefinieerd als "geweld en misdrijven die zijn ingegeven door racisme, vreemdelingenhaat (angst voor vreemdelingen of buitenlanders), religieuze onverdraagzaamheid, of door vooroordelen tegen de handicap, het ras, de nationaliteit, de godsdienst, de seksuele geaardheid of de genderidentiteit van een persoon." ⁽¹⁸⁾

- In 2014 werden meer dan 75.000 haatdelicten gemeld in Europese landen. ⁽¹⁹⁾
- De meeste namen de vorm aan van persoonlijke bedreigingen of gewelddaden, tagging en graffiti in de doelgemeenschappen, georganiseerde campagnes en online dreigingen

Nabespreken

- Hoeveel haatdelicten zijn er de afgelopen vijf jaar in jouw land gemeld? Hoe zijn de cijfers beïnvloed door de gebeurtenissen in je land?
- Heb je een haatmisdad gezien of ervaren in je school of gemeenschap? Zo ja, op welke groepen is de steun gericht?
- Welke invloed hebben deze haatdelicten op de cohesie van de leefgemeenschap in je school of gemeenschap? Wees specifiek.
- Wat is één ding dat we onmiddellijk kunnen doen om het probleem van haatdelicten aan te pakken en de cohesie in onze school of leefgemeenschap op te bouwen?

¹⁸⁾ <http://fra.europa.eu/en/theme/hate-crime>

¹⁹⁾ <http://ec.europa.eu/justice/events/colloquium-fundamental-rights-2015/files/contributions/qaker raad voor Europese Zaken en.pdf>

Case Study van Rigoberta Menchú Tum

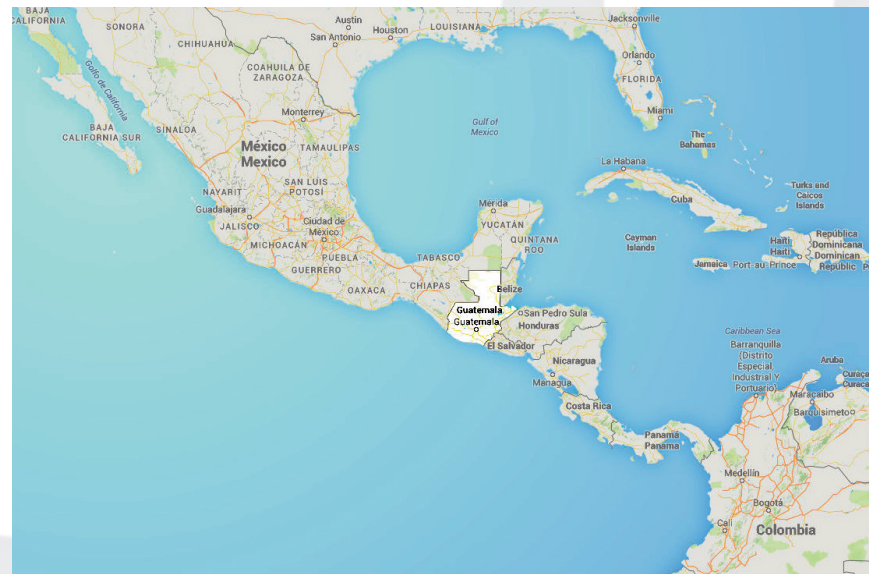
Maak een
kopie voor
leerlingen

Dingen om te weten voor het lezen van de casestudy

Bekijk hier de video van
Rigoberta:

<https://www.youtube.com/watch?v=cEb-PlqZnSas&list=PL80688DB24F97BBCE>

Nobelprijs voor de Vrede

De Nobelprijs voor de Vrede is in het leven geroepen door Alfred Nobel. Hij was een Zweedse uitvinder met meer dan 350 uitvindingen, en hij schreef ook gedichten en toneelstukken. Zijn beroemdste uitvinding was dynamiet. Hij creëerde het om gebieden op te blazen om wegen en spoorwegen te maken. Maar dynamiet werd al snel het meest destructieve wapen dat de mensheid kent, en Alfred werd bekend als de "koopman van de dood". Daarom heeft hij miljoenen dollars opzijgezet om de Nobelprijzen voor Natuurkunde, Scheikunde, Geneeskunde, Literatuur en Vrede in het leven te roepen. Hij overleed op 10 december 1896. De Vredesprijs wordt elk jaar op 10 december uitgereikt ter ere van het overlijden van Nobel. **Rigoberta Menchú Tum ontving de Nobelprijs voor de Vrede in 1992 voor haar werk als vreedzame pleitbezorger van de rechten van de inheemse bevolking in Midden-Amerika en voor haar leiderschap onder de inheemse bevolking wereldwijd.**

Woordenlijst

Bestudeer deze termen voor of tijdens het verhaal zoals ze naar voren komen:

- gemeenschapsgebouw
- aanplanting
- mensenrechten
- activist
- oorspronkelijke bewoners

Rigoberta Menchú Tum

1992 Nobelprijswinnaar

Rigoberta Menchú Tum is een Maya. Ze werd geboren in 1959 in een klein bergdorpje in Guatemala. De Maya's wonen al duizenden jaren in Guatemala. Ze hadden grote steden, een geschreven taal die gebruik maakte van foto's, en waren bedreven in pottenbakken en weven. Ongeveer 500 jaar geleden landden soldaten en veroveraars uit Spanje in Guatemala en veroverden de inheemse bevolking die daar woonde. De Spanjaarden namen het land over en lieten de Maya's en andere inheemse groepen zich aan de Spaanse wetten houden. Dit zorgde voor veel problemen voor de Maya's. Guatemala werd in 1821 bevrijd van Spanje, maar het leven was voor de Maya's nog steeds moeilijk toen Rigoberta werd geboren.

De leefgemeenschap is zeer belangrijk in de Mayacultuur. Iedereen kijkt uit naar de rest en de gemeenschap komt vaak samen voor festivals en vieringen. Van jongs af aan kwamen de meisjes in Rigoberta's dorp al samen om te praten terwijl ze hun werk deden.

"Er is een plek in de velden die zo mooi en schaduwrijk is dat alle meisjes zeven of acht van ons bij elkaar komen en onder de bomen gaan zitten en ons weven ophangen. We praten en weven." ⁽²⁰⁾

²⁰⁾ Menchá, Rigoberta. Ik Rigoberta Menchá: Een Indiaanse vrouw in Guatemala. Londen Verso, 1984 (p. 82).

²¹⁾ Ibid, p. 31

De Maya's waren erg arm en konden in hun bergdorpjes niet genoeg voedsel verbouwen om te overleven. De meeste jaren moest Rigoberta's familie hun dorp voor zes maanden verlaten om te werken aan katoenen en koffievinka's, of plantages. Ze werkten 14 uur per dag en kregen slechts centen betaald voor hun harde werk.

Waarom hebben Rigoberta en de andere Maya's zo hard gewerkt voor slechts centen per dag? Was dat eerlijk?

Rigoberta's moeder en vader waren leiders in hun dorp en veel mensen kwamen naar hen toe voor hulp bij hun problemen. Toen Rigoberta 12 jaar oud was, vroeg haar vader haar om met hem mee te gaan op zijn reis naar de stad.

"We waren gewend om in gesloten vrachtwagens te reizen, alsof we in een oven met alle mensen en dieren zaten. Het was de eerste keer dat ik op de stoel van een vrachtwagen zat, en een met ramen.... Toen we de hoofdstad bereikten, zag ik voor het eerst auto's." ⁽²¹⁾

Rigoberta's vader ging naar de stad om met overheidsfunctionarissen te spreken en vertelde hen over de strijd van de Maya's die fundamentele rechten opeisten. Hij wilde dat de Maya's hun eigen land konden bezitten, eerlijk betaald kregen voor hun werk en het recht hadden om te stemmen. De reis naar de stad was zeer gedenkwaardig voor Rigoberta. Ze wist dat ze, net als haar vader, gemeenschapswerk wilde doen, net als haar vader.

Toen Rigoberta een tiener was, begon het leger haar dorp te overvallen. In de bergen van Guatemala was er niet veel land dat geschikt was voor de landbouw. Rigoberta's ouders en de rest van hun leefgemeenschap hebben hard gewerkt om hun land te bewerken. De overheid en andere welgestelde mensen wilde het land van de gemeenschap, dus probeerden ze Rigoberta en haar burens van hun land af te schrikken. De soldaten staken huizen in brand, vernielden hun gereedschap, doodden hun dieren en bedreigden Rigoberta's vader. De leefgemeenschap wist dat de militairen zouden terugkeren en ze wilden er klaar voor zijn. Rigoberta werkte zij aan zij met haar vader om haar gemeenschap voor te bereiden op toekomstige militaire aanvallen. Alle leden van de leefgemeenschap verzamelden stenen, stokken, gereedschap, chili, zout, kalk en warm water en bespraken hoe deze te gebruiken voor zelfverdediging. Ze groeven verschillende grote, diepe gaten op de paden naar het dorp om soldaten in de val te lokken. Toen de militairen terugkwamen, zagen ze dat de gemeenschap was voorbereid. Rigoberta hielp zelfs om een soldaat te vangen.

"Alle moeders in het dorp kwamen om de soldaat te zien. Toen kwamen de mannen ook en smeekten hem zijn ervaring te vertellen toen hij terugkwam in het leger en de rol op zich te nemen om de anderen ervan te overtuigen niet zo slecht te zijn. We vertelden de soldaat dat [wij] georganiseerd waren, en dat we bereid waren om [onze] laatste druppel bloed te geven om alles wat het leger ons aandeed tegen te gaan. De soldaat was erg onder de indruk, hij nam deze belangrijke boodschap mee. We hebben de soldaat niet vermoord." ⁽²²⁾

Waarom denk je dat de Maya's de soldaat niet hebben vermoord?

Het werk dat Rigoberta's vader deed om de Maya's te organiseren beviel de regering niet. Dus ontvoerden ze hem, martelden hem en zetten hem 14 maanden in de gevangenis. Rigoberta moest een jaar lang zonder pauze werken om zijn vrijlating te bekostigen. Toen Rigoberta's vader werd vrijgelaten, nam hij haar mee naar de stad om de groepen mensen waarmee hij werkte te ontmoeten. Rigoberta's vader wist dat de regering hem wilde vermoorden. Hij wist dat als ze dat wel deden, Rigoberta de kracht en intelligentie had om zijn werk voort te zetten. Kort daarna werd Rigoberta's broer ontvoerd en gemarteld door de Guatemalteekse regering. De regeringssoldaten lieten de Maya's in Rigoberta's leefgemeenschap toekijken hoe ze hem in brand staken.

"Iedereen huilde... Elke keer als ik dit verhaal vertel, kan ik mijn tranen niet inhouden, voor mij is het een realiteit die ik niet kan vergeten... Mijn moeder riskeerde bijna haar eigen leven door mijn broer te omarmen. Mijn vader... heeft geen traan gelaten, maar hij was vol woede. En dat was de woede die we allemaal voelden... Ik kon niet geloven dat dat mijn kleine broertje dat was overkomen. Wat had hij gedaan om dat te verdienen? Op dat moment wilde ik mijn agressie laten zien. Weet je, het was niet alleen het leven van mijn broer's leven. Het waren vele levens, en je denkt dat het verdriet niet alleen voor jezelf is, maar voor alle familieleden van anderen. En wat je denkt is dat Maya's al worden gedood door ondervoeding, en als onze ouders ons nauwelijks genoeg kunnen geven om van te leven... dan verbranden ze ons levend.... Ik concludeerde dat het belangrijkste was om de mensen zo te organiseren dat ze niet zo zouden hoeven te lijden als wij, zie die horrorfilm die de dood van mijn broer was." ⁽²³⁾

²²⁾ Ibid, p. 139

²³⁾ Ibid, p. 172.

Een paar maanden later wordt Rigoberta's vader op dezelfde manier behandeld als haar broer. Het leger vermoordde ook haar moeder, een paar maanden na haar vader. In naam van haar broer, vader, moeder en alle Maya's die door het leger zijn vermoord, blijft Rigoberta hard werken voor de rechten van haar volk. Al het geweld waarvan Rigoberta getuige was, heeft haar niet gewelddadig doen handelen, ook al was ze erg boos. Ze heeft al haar energie gestoken in het werken voor de rechten van de Maya's in Guatemala. De kennis die ze van haar vader heeft opgedaan, heeft ze gebruikt om zijn werk in de gemeenschapsofbouw voort te zetten. Rigoberta's ouders hadden haar geleerd hoe ze een mensenrechtenactiviste kon worden.

Wat betekent het om een activist voor de mensenrechten te zijn?

Het leger hield niet van Rigoberta's werk. Ze dreigden haar te vermoorden, dus moest ze zich verstoppen in de huizen van vrienden. Ze was bang dat ze haar nog steeds zouden vinden, dus ontsnapte ze naar Mexico. Ze wist dat als ze de Maya's wilde helpen, ze in leven moest blijven. Rigoberta leerde Spaans te spreken zodat ze kon praten met de regeringsleiders in Guatemala (ze groeide op in de Quiche Maya taal). Elke keer als ze probeerde terug te keren naar Guatemala, bedreigde het leger haar. Ze wilde de strijd van de Maya's delen met de rest van de wereld. In 1983 schreef ze een boek met de titel "Ik, Rigoberta Menchú" Het boek heeft mensen over de hele wereld bewust gemaakt van het onrecht en de onderdrukking van de Maya's in Guatemala.

In 1992, op de 500ste verjaardag van de landing van Christoffel Columbus en de Spanjaarden in Amerika, ontving Rigoberta Menchú Tum de Nobelprijs voor de Vrede als erkenning voor haar werk voor de rechten van inheemse volkeren. Zij was de eerste inheemse persoon ooit

die de prijs in ontvangst mocht nemen en een van de weinige vrouwen die de prijs ooit heeft gewonnen.

Al het geweldloze werk van Rigoberta droeg bij aan de vredesakkoorden van 1996 in Guatemala, die een einde maakten aan de 36-jarige burgeroorlog in Guatemala en veel rechten gaven aan het Maya-volk. In 2007 heeft Rigoberta zich kandidaat gesteld voor president van Guatemala. Zij was de eerste vrouw en de eerste Maya die zich kandidaat stelde voor het presidentschap in haar land. Hoewel ze niet won, liet ze anderen zien dat het mogelijk was. In 2011 heeft ze zich opnieuw kandidaat gesteld voor het presidentschap en heeft ze meegewerkt aan de oprichting van de eerste politieke partij van de Maya's die zich inzet voor gelijke rechten voor alle inheemse volkeren.

One Billion Acts of Peace

Rigoberta dringt er bij jongeren op aan zich specifiek te richten op racisme en haat. Zij is van mening dat racisme en haat spanningen veroorzaken tussen mensen en landen, en dat deze spanningen leiden tot pesterijen en gewelddadige conflicten. Als mensen samenwerken om verschillen te begrijpen in plaats van elkaar te haten, zal de wereld veiliger worden.

Discussievragen:

1. Op welke manieren werden de Maya's gediscrimineerd?
2. Waarom vocht Rigoberta niet terug met geweld? Wat deed ze in plaats daarvan?
3. Waarom was Rigoberta's gemeenschap zo belangrijk voor haar?
4. Hoe werd Rigoberta beïnvloed door de kwesties van racisme en haat?

Waarom Rigoberta in opstand kwam tegen de overheid

15
minuten

"Rigoberta rebelleerde tegen de overheid van Guatemala door een boek te schrijven, waarin zij de onterechte behandeling van de Maya beschreef. Terugkijkend naar Glassers hiërarchie van behoeftes, hoe voldeed Rigoberta aan de basisbehoeftes met haar boek?"

Laat de leerlingen de volgende vragen bespreken:

- Hoe hielp dit om haar behoefte naar overleven te vervullen?
- Hoe hielp dit om haar behoefte naar saamhorigheid en liefde te vervullen?
- Hoe hielp dit om haar behoefte naar macht te vervullen?
- Hoe hielp dit om haar behoefte naar vrijheid te vervullen?

Nabespreken

- Helpt Glassers kader om Rigoberta's gedrag te begrijpen?
- Wat denk je dat de voornaamste reden van de Guatemalteekse overheid is om de Maya "te pesten"? Wat kan de overheid hiermee winnen?
- Waarom denk je dat Rigoberta zich verkiesbaar stelde voor president van Guatemala, ook al wist zij dat het gevaarlijk was en zij niet zou winnen?
- Wat hebben de Maya nodig om in Guatemala te voelen dat ze erbij horen?

Dagboek

Schrijf over hoe haatmisdrijven en discriminatie van de Maya's Rigoberta tijdens haar jeugd troffen. Hoe werd de cohesie van haar gemeenschapscohesie beïnvloed door haatmisdrijven?

Bekijk Rigoberta Menchú Tum: Dochter van de Maya's

**50
minuten**
kan in segmenten
worden
vertoond

Bekijk PeaceJam's documentaire over de erfenis van Rigoberta Menchü Tum en de Maya's. (ga naar <http://peacejam.org/films/> om op Google play te kijken of om een DVD te bestellen).

Nabespreken

- Hoe hebben racisme en haat geleid tot geweld en dood in Rigoberta's leven?
- Hoe heeft Rigoberta de ontberingen in haar leven overwonnen?
- Hoe is Rigoberta's leven beïnvloed door de geschiedenis van de Maya's?
- Hoe hebben Rigoberta en de Maya's het gerechtelijk apparaat gebruikt om onrechtvaardigheden aan te pakken? Welke lessen kunnen worden toegepast op ons land?

Gemeenschapscohesie opbouwen in Europa

Jo Cox, parlementslid voor Batley en Spen in het Verenigd Koninkrijk, werd een week voor het EU-referendum in 2016 vermoord bij een opzettelijke aanval met een politiek motief door de extreemrechtse extremistische Thomas Mair. ⁽²⁴⁾

In heel Europa werden er huldebetuigingen gedaan en er werd een plein vernoemd naar Jo Cox in Brussel. ⁽²⁵⁾ Een campagne genaamd de 'Great Get Together' is opgezet als een afwijzing van de politiek van verdeeldheid. Het doel is om mensen samen te brengen en vriendelijkheid, gemeenschap en respect te vieren. ⁽²⁶⁾

"We zijn veel meer verenigd en hebben veel meer gemeen dan wat ons verdeelt."

(Jo Cox, eerste toespraak tot het Britse Parlement)

Discussievragen:

- Welke interesses hadden jullie gemeen? /moet dit wel in verleden tijd?
- Welke zorgen hadden jullie gemeen?
- Hoe kun je je gezamenlijke belangen gebruiken om de leefgemeenschap te verenigen?
- Wat kun je organiseren om een gezamenlijke zorg in de leefgemeenschap aan te pakken?

²⁴⁾ <https://www.bbc.co.uk/news/av/uk-38075325/jo-cox-murder-background-to-what-happened>

²⁵⁾ <https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-45665066>

²⁶⁾ <https://www.greatgettogether.org/about/>

Vorbereiden op actie: Ritme & timing ⁽²⁷⁾

"Omdat onze groep samenwerkt om actie te ondernemen in onze school en wijk, is het belangrijk om de verschillende manieren waarop mensen graag werken te begrijpen en om verschillende benaderingen te waarderen."

- Stap 1:** Continuüm: "Stel je een lijn op de vloer voor die over de hele lengte van de kamer loopt...
- Het rechtereind van de lijn staat voor mensen die graag snel reageren op nieuwe ideeën of taken, die er graag direct in springen, en die misschien te snel zijn gegaan zonder na te denken.
 - De linkerhelft van de lijn staat voor mensen die graag op nieuwe ideeën of taken reageren door te pauzeren en na te denken, die graag meer informatie willen hebben, en die misschien te horen hebben gekregen dat ze langzaam aankomen of dat mensen hun geduld met hen verliezen.
 - Ga nu op zoek naar een positie op de lijn (tegenover mij) die aangeeft waar je jezelf ziet langs dit continuüm - van het reageren op nieuwe taken met actie, met analyse, of ergens daartussenin."
- Stap 2:** Deel & herplaats: "Bedenk een specifieke situatie die illustreert waarom je jezelf in die specifieke positie op het spel hebt gezet. Praat met de mensen aan weerszijden van jullie over waarom jullie er allemaal voor gekozen hebben om je daar te plaatsen. Indien nodig, herplaats je jezelf op basis van je antwoorden.
- Stap 3:** Vouw de lijn: Vouw nu de lijn zo dat de mensen aan de twee uiteinden van de lijn tegenover elkaar staan. Neem twee minuten de tijd om met je partner te praten over één voordeel van hoe je nieuwe taken aanpakt en één uitdaging daarmee.

²⁷⁾ Leren voor het welzijn: <http://l4wb.org/#/en/home>

Nabespreken

- Wat zijn de voordelen van zowel de actiegerichte als de doordachte analyse-aanpak? Waarom is het belangrijk om beide te hebben?
- Welke benadering wordt het meest gewaardeerd of beloond in onze school? Onze gemeenschap? De maatschappij?
- Welke implicaties heeft dit voor de manier waarop dingen worden gedaan en beslissingen worden genomen.
- Hoe kunnen we er zeker van zijn dat we beide benaderingen waarderen bij het plannen van onze actie?

Actie ondernemen

Uitdaging Schoolklimaat

billion acts

Laat leerlingen uitzoeken of hun school al gegevens heeft verzameld over het schoolklimaat en die ze kunnen analyseren. Of laat elke leerling de Schoolklimaat-enquête voor de school invullen en dan samenwerken om de enquête bij leerlingen en docenten uit te voeren. Na het verzamelen van de antwoorden kunnen de leerlingen de gegevens delen met de school en deze uitdagen om een meer inclusieve gemeenschap te creëren door iedereen de hand te laten reiken aan groepen waarmee ze gewoonlijk niet in contact komen (leerkrachten kunnen meer interactie hebben met leerlingen, enz.)

Enquete Schoolklimaat: Gemaakt door TeachingTolerance.org en beschikbaar op: www.tolerance.org/sites/default/files/files/general/School%20Climate%20Questionnaire.pdf

One Billion Acts of Peace

Lees over een **dag zonder haat** op www.billionacts.org - een project in het kader van de One Billion Acts of Peace-campagne. Gebruik vervolgens de gegevens die je groep heeft verzameld met jouw schoolklimaat-enquête om een dag zonder haat (of vergadering) op je school te plannen om een leefgemeenschap op te bouwen (stappen zijn voorzien in het hoofdstuk 'Neem actie').

COMPASSIE IN ACTIE

Inclusieve gemeenschappen bouwen

Hand-outs

Gebruiken & Culturen

Werkblad 1

Cultuur kan soms moeilijk te definiëren zijn. Onze tradities, gewoonten en waarden bepalen mede onze cultuur. Neem een paar minuten de tijd om je antwoorden op de volgende vragen op te schrijven:

Mijn cultuur & gebruiken

- Woorden die je gebruikt om te begroeten:

a) ouders: _____

b) grootouders of andere familieleden: _____

c) gezagsdragers: _____

d) vrienden: _____

- Vakanties, speciale verjaardagen en evenementen die je viert:

- De gewoonten die je volgt voor deze vakanties en speciale evenementen zoals de specifieke activiteiten, muziek, eten, gebeden of rituelen:

- Waarden of overtuigingen die je sinds je kindertijd hebt geleerd:

Vergelijk je lijst met een ander groepslid en denk na over de overeenkomsten en verschillen.

Nabespreken

- Wat vertellen je gebruiken je over je cultuur?
- Waar heb je de meeste van je gebruiken geleerd?
- Hoe lang zijn deze gebruiken al in je familie? Zijn er veranderingen?
- Heeft iemand ooit gelachen om je gebruiken? Hoe voelde je je?
- Heeft iemand je laten stoppen met één van je gebruiken?
- Na het horen van de gebruiken van je klasgenoten, wat was iets nieuws dat je geleerd hebt?

Keuzes: Waarom mensen discrimineren

Werkblad 2

Dr. William Glasser was een psychiater die ervan overtuigd was, dat menselijk gedrag te verklaren is door de wens vijf basisbehoeftes te vervullen. Hij noemt dit de keuzetheorie. Keuzetheorie schept een verkenningkader waarom mensen mensen discrimineren.

Glasser benoemt de volgende vijf basisbehoeftes:

- **Overleven:** veiligheid en voortplanting, eten, kleding, huisvesting (voor jezelf en je familie).
- **Saamhorigheid & liefde:** je gewaardeerd voelen en weten dat je onderdeel uitmaakt van een hechte groep mensen.
- **Macht:** Een mogelijkheid hebben om te krijgen wat je wilt. Dit kan zorgzaam of egoïstisch zijn, maar kan ook betekenen dat je macht over jezelf en/of macht over anderen wilt hebben.
- **Vrijheid:** De mogelijkheid hebben om keuzes te maken die je controle over je leven geven.
- **Plezier:** Van activiteiten of het leven op zich genieten.

Kijk naar de volgende scenario's en brainstorm hoe discriminerend gedrag vanuit elke basisbehoefte verklaard kan worden:

Scenario 1: Een leerling stuurt een gemeen bericht naar een ander.

Hoe zou dit kunnen hebben geholpen om in zijn/haar behoefte te voorzien naar:

Overleven: _____

Saamhorigheid en liefde: _____

Macht: _____

Vrijheid: _____

Plezier: _____

Keuzes: Waarom mensen discrimineren

Werkblad 2 vervolg

Scenario 2: Een leerling pest een ander herhaaldelijk door racistische taal in aanwezigheid van andere leerlingen te gebruiken.

Hoe zou dit kunnen hebben geholpen om in zijn/haar behoefte te voorzien naar:

Overleven: _____

Saamhorigheid en liefde: _____

Macht: _____

Vrijheid: _____

Plezier: _____

Scenario 3: Een jongere komt op voor iemand die een andere taal spreekt.

Hoe zou dit kunnen hebben geholpen om in zijn/haar behoefte te voorzien naar:

Overleven: _____

Saamhorigheid en liefde: _____

Macht: _____

Vrijheid: _____

Plezier: _____

Copyright 2020 PeaceJam Foundation
Bewerking: CED-Groep
Vormgeving: Ton Kuijpers Vormgeving

Voor meer informatie, neem contact op via: info@cedgroep.nl